

Overzicht trends en ontwik

De sector heeft behoefte aan rust en aan een professionaliseringslag binnen de bestaande wettelijke kaders. Dat kan alleen als er ruimte voor is. In dit artikel schetsen we trends en ontwikkelingen die voortvloeien uit wetswijzigingen waarvan wij denken dat die reeds nu of heel binnenkort impact zullen hebben op de verdere professionalisering, inrichting en/of wijziging van de governance van pensioenfondsen.

Uit de evaluatie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen (Wvbp), zoals gepubliceerd op 8 maart 2018, blijkt dat eind 2016 de overgrote meerderheid (89%) van de pensioenfondsen het paritaire bestuursmodel hanteerden en 9% van de pensioenfondsen een one-tier model (gemengd bestuursmodel). Minister van SZW, Wouter Koolmees, liet toen aan de Tweede Kamer en opnieuw in zijn brief van 19 december 2018 aan De Nederlandsche Bank (DNB) weten dat hij de komende tijd geen omvangrijke wetswijzigingen ten aanzien van governance in de pensioensector door wil voeren.

Meer onafhankelijke bestuurders

Van paritair naar paritair plus

In de Pensioenwet is de mogelijkheid opgenomen om in het paritaire bestuursmodel, naast de paritaire bestuurders ook maximaal twee externe bestuurders op te nemen. Steeds meer paritaire besturen maken gebruik van deze mogelijkheid. Bij grote pensioenfondsen vanwege de complexiteit. Bij kleinere pensioenfondsen ook vanwege de problemen om geschikte paritaire bestuurders te vinden met voldoende kennis, vaardigheden en tijd. Een paritaire bestuurder vertegenwoordigt een bepaalde groep belanghebbenden in het bestuur. Te weten de werkgever, de werknemers of de pensioengerechtigden. De externe bestuurder doet dat niet. Overigens zie je ook dat deskundigen (vaak professionals uit het pensioenveld) namens een geleding, bijvoorbeeld de werkgever, in het bestuur worden voorgedragen voor paritaire bestuurszetels. Dit is anders dan bij een externe bestuurder, omdat deze deskundige in het bestuur zetelt als paritair bestuurder en dezelfde wettelijke status heeft als de andere paritaire bestuurders.

Van paritair naar omgekeerd gemengd

Wij signaleren dat steeds meer pensioenfondsen de overstap naar het omgekeerd gemengd bestuursmodel (een one-tier board) maken of daar plannen voor hebben. Dit model bestaat uit een uitvoerend en een niet-uitvoerend bestuur, waarbij het uitvoerend bestuur uit externen bestaat. Het niet-uitvoerend bestuur (het intern toezicht) uit de pariteit inclusief een onafhankelijk voorzitter.

Onafhankelijke besturen

Ieder jaar liquideert een flink aantal pensioenfondsen. Een aantal hiervan kiest ervoor om de pensioenverplichtingen door middel van collectieve waardeoverdracht onder te brengen in een algemeen pensioenfonds, al dan niet in een eigen collectiviteitkring. De bestuurders en/of leden van de verantwoordingsorganen nemen dan vaak plaats in het belanghebbendenorgaan. Deze algemeen pensioenfondsen worden bestuurd door onafhankelijke besturen.

Diversiteit

Een zorgvuldige samenstelling van pensioenfondsenorganen is noodzakelijk om de kwaliteit van besluitvorming te verbeteren. Uit de evaluatie van de Wvbp en de Code Pensioenfondsen blijkt dat de diversiteit van pensioenfondsenbesturen, intern toezicht en verantwoordingsorganen een extra impuls nodig heeft. Daarop hebben de Stichting van de Arbeid en de Pensioenfederatie op 14 november 2018 een plan van aanpak gepubliceerd. Ook is in de herziene Code Pensioenfondsen aan norm 33 toegevoegd dat het bestuur een stappenplan opstelt om diversiteit in het bestuur te verbeteren. De Pensioenfederatie verwacht begin 2019 de Handreiking Geschikt Pensioenfondsbestuur

Verandering
is een
constante

kelingen in de governance



Monica Swalef

**MR. MONICA SWALEF, MANAGING PARTNER, SENIOR PENSIOENJURIST,
OPLEIDER BIJ SWALEF, EN ARBITER
MET MEDEWERKING VAN THAMAR SIKKES,
JURIDISCH MEDEWERKER BIJ SWALEF**

van de Wvbp is in de herziene Code Pensioenfondsen 2018 in norm 39 het benoem- en ontslagrecht van verantwoordingsorgaanleden expliciet vastgelegd. Ze wordt sindsdien benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf.

Sleutelfuncties in het bestuur

Pensioenfondsen moeten per 13 januari 2019 als gevolg van de IORP-II richtlijn drie sleutelfuncties inrichten: risicobeheerfunctie, interne auditfunctie en actuariële functie.

Ze kunnen worden uitgeoefend door bestuursleden, dezelfde personen die bij de werkgever een dergelijke functie uitoefenen of worden uitbesteed. Bij de inrichting ervan mag rekening worden gehouden met de omvang en interne organisatie van het pensioenfonds en de omvang, aard, schaal en de complexiteit van de werkzaamheden van het pensioenfonds. Bij het inrichten mag onderscheid gemaakt worden tussen 'personen die sleutelfuncties vervullen' (betrokken zijn bij de uitvoering) en 'houders' (eindverantwoordelijk zijn voor de uitoefening van de taken).

De actuariële functie mag bij de certificerend actuaris belegd worden. De risicobeheersfunctie en de actuariële functie kunnen door dezelfde persoon worden uitgeoefend, behalve als hij naast het uitoefenen van de actuariële functie ook certificerend actuaris is.

De interne auditfunctie kan niet met een andere sleutelfunctie worden gecombineerd, omdat die deze ook toeziet op de andere twee functies. Het pensioenfonds moet de houders van de drie sleutelfuncties in staat stellen deze functies op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke manier te vervullen.

De houders van de drie sleutelfuncties rapporteren materiële bevindingen en aanbevelingen aan het pensioenfondsbestuur. Indien de houder van een van de drie functies tevens bestuurder is van het pensioenfonds worden de materiële bevindingen en aanbevelingen ook gerapporteerd aan de raad van toezicht of de visitatiecommissie.

**Opmars
omgekeerd
gemengd
model is
logisch**

2017 uit te breiden met het advies om een bestuurslid of de bestuursvoorzitter een ambassadeursrol te geven in het kader van de invulling van het diversiteitsbeleid.

Geschiktheid verantwoordingsorganen

Alhoewel de wetgever de verantwoordingsorganen niet verplicht te voldoen aan geschiktheidsniveau A, zien wij dat steeds meer VO-leden zelf willen voldoen aan dit niveau. Om tot betere oordeelsvorming, betere adviezen en meer countervailing power te komen. Een goede zaak voor de balans in de zogenaamde governance-driehoek tussen bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan.

Ontwikkelingen voortvloeiende uit de wet

Van visitatiecommissie naar raad van toezicht
Per 1 januari 2019 verplicht de Pensioenwet ondernemingspensioenfondsen met een paritair of dualistisch onafhankelijk bestuur met meer dan 1 miljard beheerd vermogen een raad van toezicht in te stellen. Een visitatiecommissie is niet meer mogelijk.

Benoeming en ontslag verantwoordingsorganen
Ten gevolge van jurisprudentie en de evaluatie



Thamar Sikkes

Wij verwachten dat in de praktijk ook gekozen zal worden voor het invullen van de sleutelfuncties door bestuurders. Wij zijn benieuwd hoe met deze functiedubbeling zal worden omgegaan, waarbij toch min of meer hiërarchische verhoudingen in het bestuur ontstaan. Hoe dan zal worden omgegaan met de evenwichtige belangenafweging zoals bepaald in artikel 105 lid 2 Pensioenwet?

Geschiktheid en betrouwbaarheid *(Mede)beleidsbepalers*

Sinds 2017 zijn de eisen aan geschiktheid zoals deze volgen uit artikel 106 van de Pensioenwet plus de Beleidsregel Geschiktheid 2012 en verder uitgewerkt in niveau A en B in de Handreiking Geschikt Pensioenfondsbestuur 2017 verzaamd en is niveau B+ voor vermogensbeheer toegevoegd.

Sleutelfunctiehouders

Voor de drie sleutelfunctiehouders heeft DNB aparte geschiktheidseisen gepubliceerd die proportioneel worden toegepast al naar gelang de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden. Helikopterzicht, onafhankelijke oordeelsvorming, authenticiteit, communicatief vermogen, overtuigingskracht en omgevingssensitiviteit zijn de kernwoorden bij de vereiste competenties.

Code Pensioenfonds 2018

De Code Pensioenfonds is in het najaar van 2018 herzien en is nu thematisch ingedeeld naar acht thema's en bevat naast de eerder in dit artikel genoemde normen 33 en 39 een aantal nieuwe onderdelen:

- De rapportage van het intern toezicht over de naleving en toepassing van de Code Pensioenfonds (norm 47).
- Een driejaarlijkse in plaats van tweejaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur onder begeleiding van een derde partij (norm 28).
- De zelfevaluatie voor het verantwoordingsorgaan die met enige regelmaat moet plaatsvinden (norm 30).

Uitbesteding

Artikel 34 Pensioenwet is per 1 januari 2019 uitgebreid met de bepaling dat het opstellen van en toezien op strategisch beleid ten aanzien van vermogensbeheer niet mag

worden uitbested. De regering benadrukte overigens in de memorie van antwoord dat fiduciair beheer als zodanig niet wordt verboden. Een fiduciair beheerder kan het pensioenfonds adviseren over bijvoorbeeld het beleggingsbeleid, het risicomanagement, de samenstelling van de beleggingsportefeuille en over de selectie van operationeel vermogensbeheerders. Het bestuur is en blijft echter altijd eindverantwoordelijk voor het toezicht en voor eventuele bijsturing.

Conclusie

Alhoewel Koolmees de sector rust op het vlak van governance gunt, zien we dat de eisen aan de governance van pensioenfondscontinguen toenemen. Wij denken dat daardoor het aantal externe pensioenfondsbestuurders verder zal toenemen.

Naar onze mening is echter behoud van de pariteit in besturen (en in het omgekeerd model dan ook in het intern toezicht) een groot goed voor de noodzakelijke binding met de achterban om 'het maatschappelijk product pensioen' door pensioenfondscontinguen als financiële instelling zo goed mogelijk te laten uitvoeren.

Om de pariteit nauw te kunnen blijven betrekken bij het bestuur en intern toezicht van pensioenfondscontinguen lijkt de verdere opmars naar het omgekeerd gemengd model logisch en wellicht op termijn zelfs ideaal. Het besturen en intern toezicht in een 'one-tier-board' vergt echter wel andere competenties dan het besturen en intern toezicht in een dualistisch model. Aandacht voor de verdere ontwikkeling van die competenties achten wij daarom noodzakelijk. ←

Diversiteit
heeft extra
impuls nodig